

SUOMALAINEN SISÄLTÖ

LUO SUOMALAISIA
TYÖPAIKKOJA

LUOVA ALA KASVUN MOOTTORIKSI

Luova ala kasvun moottoriksi

Luovan alan merkitys kasvaa sekä Suomessa että maailmalla. Kaikkialla ollaan kiinnostuneita luovan alan ja luovuuden varaan rakentuvista yrityksistä ja työpaikoista.

Luova ala ja kulttuuri ovat myös elämänlaadun kohentajia ja elämysten tuottajia. Tämä näkyy sekä matkailussa, maakuntien vireydessä että ihmisten terveydessä.

Luovan alan mahdollisuuksiin pitää tarttua. Kyse on elämänlaadusta, kansallisesta kulttuuri-identiteetistä ja suomalaisista työpaikoista.

Me uskomme, että nämä asiat ovat hallitukselle ja eduskunnalle tärkeitä.

21.8.2014

Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY

Kasvun mahdollisuudet turvattava

Poliittisen päätöksenteon tulee turvata luovan työn tekijöille ja yrittäjille toimintaympäristö, joka antaa mahdollisuudet hyödyntää koulutustaan ja osaamistaan, työllistyä ja työllistää sekä takaa perustavan sosiaaliturvan ja omaisuudensuojan. Tulevalla hallituskaudella tulee panostaa seuraaviin asioihin:

1. Kannustava tekijänoikeuslainsäädäntö

Tekijänoikeus on luovan alan talouden perusta. Vahva tekijänoikeussuoja on kansallinen kilpailutekijä. Tietoyhteiskunnan liiketoiminnat perustuvat usein sisällöille; kannustavuus edellyttää sitä, että sisältöala saa oikeudenmukaisen osuuden sisältöjen käytön tuottamasta kasvusta. Vain toimivilla kotimarkkinoilla voi kasvaa vientimestyjiä.

- On edistettävä teosten käyttö lupiin perustuvaa sopimustoimintaa, taattava tekijöille, taiteilijoille ja luovan alan yrityksille **tasapuolinen neuvotteluasema** suhteessa käyttäjiin sekä poistettava perusteettomat, **markkinoita häiritsevät oikeudenrajoitukset** kuten pakkolisenssit.
- **Hyvitysmaksun tuotto** saatava EU-lainsäädännön edellyttämälle tasolle, siten että EY-tuomioistuimen linjauksen mukaisesti maksua aletaan kerätä kaikista kopiointiin soveltuvista laitteista.
- Tekijänoikeuslakiin on palautettava EU-direktiivien edellyttämä **Tv-ohjelmien siirtovelvoitteeseen** liittyvä korvausoikeus (TekL 25 i §); siirtovelvoite tulee rajata vain Yleisradion televisiokanaviin, koska vain ne täyttävät yleispalveludirektiivin asettamat vaatimukset. Koska siirtovelvoite puuttuu omaisuuden suojaan ja siitä säätämisen pitää tapahtua direktiivin mukaisesti, siitä säädetään kaikilta osin lain tasolla ja määräaikaaisesti.
- Tekijänoikeuden merkitys kotimaiselle kulttuurialalle tulee ottaa huomioon toteutettaessa ja organisoitaessa **tekijänoikeusasioiden valmistelua**.

2. Taiteilijan ja tekijän toimeentulo turvattava elämän eri tilanteissa

Luovalla alalla toimitaan paljon omalla riskillä - yrittäjänä, freelancerina, ammatinharjoittajana ja pätkätyöläisenä. Tämä tuo haasteita verotukselle, sosiaali- ja eläketurvalle. Jotta nuoret uskaltavat kouluttautua luoville aloille, näiden tulee olla kunnossa.

- **Taiteilijaeläkkeen** ns. yhteensovittaminen takuueläkkettä leikkaavana tulona tulee lopettaa.
- Tekijänoikeuskorvaukset tulee jättää huomioimatta **työttömyyspäivärahan sovittelussa** siltä osin kuin niitä maksetaan teoksesta, esityksestä tms., joka on tehty ennen työttömyyttä. Niitä tulee kohdella kuten pääomatuloa ja perikunnan saamia tekijänoikeuskorvauksia.

3. Luovan alan kilpailukykyä ja elinkeinotoimintaa on edistettävä

Luovan alan kilpailukykyä on edistettävä kannustavan tekijänoikeussuojan lisäksi yleisen elinkeinotoiminnan kehittämisen, viennin edistämisen ja yritysverotuksen keinoilla.

- Suomeen luodaan kilpailijamaiden kaltainen elokuva-, av- ja peli-alan **tuotantokannustin**, jotta saadaan meilte ulkomaisia tuotantoja eikä suomalaisten ole kannattavampaa toimia muualla.

- Suomen **verojärjestelmää kehitetään** luovaa ja innovatiivista yritystoimintaa kannustavaksi. Erityisesti kehitetään kulttuuri- ja viihdealalle alennettu ALV-kanta, joka koskee mm. äänitteitä, pelejä, av-tallenteita, e-kirjoja ja yleisötapahtumia. Eurooppalaisten esimerkkien tavoin yritysverotuksen on tuettava investointeja erityisesti uusien artistien äänitteisiin. Yritysten tulee voida vähentää veroista kulttuuritapahtumiin osallistumiskulut, jotka kohdistuvat niiden henkilöstöön ja asiakkaisiin.

- Lainsäädäntöä tulee muuttaa siten, että oikeudenhaltija saa halutessaan ohjata tekijänoikeusjärjestöltä saamansa henkilökohtaiset korvaukset **määräysvallassaan olevan yhtiön elinkeinotuloksi**.

- Lainsäädäntöä tulee kehittää niin, että tuomioistuimella on oikeus määrätä teleoperaattorit estämään pääsy ulkomaille sijoittuneisiin ja/tai omistajatietonsa salaaviin **piraattipalveluihin** (nykyisin oikeus voi määrätä eston vain niille piraattipalveluille, joiden omistaja on tiedossa ja voidaan haastaa suomalaiseen tuomioistuimeen). Mahdollistetaan tiedottavan puuttumisen malli, jossa suojattuja sisältöjä jakavalle lähetetään teleoperaattorin toimesta huomautus ja jatkotoimet voidaan kohdentaa niihin, jotka jatkavat laittomuuksia huomautuksista huolimatta. Kannustetaan kaikkia digitaalisen markkinan arvoketjuun osallisia kitkemään tietoverkkojen harmaata taloutta edellyttämällä mm. että hakukoneet asettavat lailliset palvelut etusijalle hakutuloksissaan ja pysyvästi poistavat hakutuloksista sivustot, joiden on toistuvasti todettu loukkaavan tekijänoikeuksia, ja että Internet mainontaa välittävät yritykset eivät osta mainostilaa tekijänoikeuksia loukkaavilta sivustoilta.

Luova ala työllistää ja tuottaa

Luova ala tuo merkittävän osan kansantuotteestamme. Sen BKT-osuus ylittää esimerkiksi paperiteollisuuden, matkailun tai maatalouden.

EU:n tilastojen mukaan tekijänoikeusalat työllistävät 4,3 % Suomen työvoimasta ja tuovat 4,8 prosenttia BKT:stämme. Suomi on tekijänoikeuden merkityksen suhteen EU:n kärkimaita. Tekijänoikeustyöpaikkojen osuudessa olemme jaetulla toisella sijalla ja BKT-osuudessa jaetulla kolmannella sijalla.*

Suomalaisen peliteollisuuden ja musiikkiviennin menestys on osoittanut, että luovilla aloilla on sel-

keitä kasvun mahdollisuuksia. Niihin on panostettava nyt, jotta päästään hyötymään kasvun hedelmistä.

Suomalaista luovaa sisältöä tehdään Suomessa. Suomalaista luovuutta ei voi ulkoistaa halpamaihin. Tästä syntyy kotimaista yrittäjyyttä ja suomalaisia työpaikkoja.

Koska ala on työvoimavaltainen, siihen investoitu euro parantaa tehokkaasti työllisyyttä.

* *Industry Level Analysis Report, 2013, European Patent Office*

"Monimuotoinen, ammattimaisen korkealuokkainen luova työ kuuluu sivistysvaltioon. On pidettävä huolta, että luovan työn tekeminen on taloudellisesti mahdollista."

Anna Kortelainen
Tietokirjailija, toimittaja,
luovan alan freelancer

Kuva: Tammi/ille Palonen

”Lähdemme ulkomaille kuvaamaan elokuvaa silloin kun elokuvan tarina tarvitsee erityiset kuvauspaikat. Kuvauspaikkojen valintaan vaikuttaa myös tuotantokannustimen tai aluerahaston olemassaolo.”

”Mm. Saksa, Ruotsi, Norja ja Yhdysvallat tarjoavat elokuvatuotannoille alueellista rahoitusta ja kannustimia. Iso tuotanto ostaa palveluja ja työvoimaa minimissään 200% arvosta suhteutettuna alueelta saatavaan rahoitukseen. Tasainen yhteistuotantojen virta synnyttää maihin elokuvapalvelujen keskittymiä ja paikalliset tuotantoyhtiöt sekä elokuvan tekijät verkostoituvat kansainvälisesti.”

Petri Jokiranta
elokuvatuottaja, Cinet Oy

Jokiranta on tuottajana mm. elokuvassa Big Game, jonka ohjaa Jalmari Helander ja pääosia näyttelevät Samuel L. Jackson ja Onni Tommila. Elokuva on Suomi/Saksa/Englanti yhteistuotanto, päätuottajamaa on Suomi ja elokuvan budjetti on 8,5 MEUR elokuvan kuvaukset on tehty pääosin Saksassa. Aiempia tuotantoja mm. Rare Exports.

”Tekijänoikeus on tekijän oikeus päättää ja nauttia työnsä tuloksista ja iloista, että toisetkin nauttivat siitä ja kunnioittavat hyvin tehtyä työtä.

En tiedä mitään muuta alaa kuin tekijänoikeusalat, jossa tekijä joutuu jatkuvasti puolustamaan oikeuttaan saada työstään kohtuullinen korvaus. Toivoisin, että sekin aika koittaa, kun on itsestään selvää, että ilman sisältöä on vain hiljaista kohinaa kaiuttimessa, tyhjiä sivuja kansien välissä ja pala valkoista raameissa.”

Kaija Kärkinen
laulaja, sanoittaja

Luova ala perustuu yrittäjähengen

Yksikään kirja, elokuva tai sävellys ei synny ilman, että joku ihminen tekee sen. Jotta luova ala voi menestyä, tekijöiden pitää voida menestyä luovalla työllään.

Luovat alat perustuvat yrittäjyyteen. Luovalla alalla toimitaan usein omalla riskillä – yrittäjänä, freelancerina, ammatinharjoittajana. Moni luo oman työpaikkansa itse.

Jotta nuoret uskaltavat kouluttautua luovalle alalle, heillä pitää olla odotus kohtuullisesta toimeentulosta sekä toimivasta työttömyys-, sosiaali- ja eläketurvasta.

Yrittäjän onnistuminen edellyttää reilua ja kannustavaa lainsäädäntöä ja kauppatapoja. Nämä tulee taata, jotta luovilla ihmisillä riittää rohkeutta ja mahdollisuuksia yrittää.

”Suomalaisilla luovilla tekijöillä on erinomaiset mahdollisuudet menestyä kansainvälisesti. Läpimurtoihin vaaditaan paljon työtä ja investointeja, joten vientiä tekevilla organisaatioilla, kuten Music Finlandilla, on tärkeä rooli kansainvälisten onnistumisten rakentamisessa.”

Samu Haber
Muusikko

”Suomi tarvitsee uusia työpaikkoja ja kasvua, mutta ei pelkästään puhetta vaan myös tekoja. Verokäytäntöä muuttamalla saataisiin vauhditettua musiikkialan kasvua ja luotua Suomeen uutta työtä.”

Esa Nieminen
säveltäjä, musiikkiyrittäjä

”Me suomalaiset olemme ylpeitä siitä, että rakensimme yhteiskunnan, jossa ihmisistä pidetään huolta. Mutta luovan alan tekijä on usein ollut yhteiskunnan väliinputoja.”

Kjell Westö
Kirjailija

Elämänlaatua ja terveyttä ihmisille, vireyttä alueille

Tutkimusten mukaan kulttuuri kohentaa elämän laatua ja terveyttä. Se luo samalla kilpailukykyä ja oman profiilin monelle kunnalle sekä vireyttä maakuntiin.

Hallituksen terveyden edistämisen politiikkaohjelma* vuodelta 2007 tiivistää näin: ”Useat kansainväliset tutkimukset osoittavat, että taiteella ja kulttuuritoiminnalla on monin eri tavoin vaikutusta ihmisen hyvinvointiin läpi koko elämän.”

Tuoreen Eurobarometritutkimuksen** perusteella suomalaiset ovat aktiivisia kulttuurin harrastajia. Suomalaisista kyselyvastaajista kaksi kolmesta (66 %) oli käynyt kirjastossa kyselyä edeltäneiden 12 kuukauden aikana. 50 % oli käynyt elokuvissa, 47 % oli käynyt konsertissa, 42 % katsomassa

teatteria ja 17 % oopperassa, tanssiesityksessä tai balletissa. Rungas viidesosa suomalaisvastaajista (22 %) oli käynyt konsertissa, jossa esiintyi artisti toisesta EU-maasta.

Suomalaiset myös tuottavat itse aktiivisesti kulttuuria: 63 % suomalaisvastaajista oli itse tai osana ryhmää esimerkiksi laulanut, tanssinut, valokuvannut, maalannut tai piirtänyt tai kirjoittanut. Vain Tanskassa ja Ruotsissa löytyi enemmän kulttuuriaktiiviteetteja harrastavia kansalaisia. Ero moniin EU-maihin on merkittävä: kaikista EU-kansalaisista 38 % oli harrastanut vastaavalla tavalla kulttuuria.

Kulttuurilla ja taiteella on vahva alueellinen vaikutus. Ne syntyvät paikallisesti koko maassa ja vahvistavat Suomen alueiden elinvoimaisuutta.

* VN periaatepäätös 5.12.2007

** *Special Eurobarometer 399: Cultural Access and Participation, European Commission, DG Education and Culture, marraskuu 2013.*

Yksityiskohtaiset perustelut

1. KANNUSTAVA TEKIJÄNOIKEUSLAINSÄÄDÄNTÖ

1. Toimivat markkinat edellyttävät tasapainoista neuvotteluasemaa

Suomen kansantalous nojaa yhä enemmän kulttuuristen sisältöjen tuotantoon ja hyödyntämiseen sekä luovien yksilöiden innovatiiviseen työhön. On huolehdittava, että Suomessa syntyy jatkossakin hyvää luettavaa, katsottavaa, kuunneltavaa ja pelattavaa.

Tekijänoikeuden tulee suojata tekijöiden, taiteilijoiden ja luovan alan yritysten oikeudet suhteessa teosten käyttäjiin. Tekijänoikeus nauttii perustuslain 15 §:n turvaamaa omaisuudensuojaa.

Oikeudenhaltijan sopimusvapauden rajoittaminen merkitsee puuttumista omaisuudensuojaan. Teoksen taloudellinen hyödyntäminen edellyttää, että oikeudenhaltija voi sopimuksin luovuttaa teoksiin vastikkeellisia käyttöoikeuksia. Tekijänoikeuslainsäädännön on turvattava tasapaino sisältötuotannon ja jakelun välillä, jotta sisältötuotteiden valmistaja- ja tekijäporras saa kohtuullisen osuuden yritystoimintansa ja työnsä tulosten käytöstä.

- *On edistettävä teosten käyttöluopin perustuvaa sopimustoimintaa, taattava tekijöille, taiteilijoille ja luovan alan yrityksille tasapuolinen neuvotteluasema suhteessa käyttäjiin sekä poistettava perusteettomat, markkinointa häiritsevät oikeudenrajoitukset kuten pakkolisenssit.*

2. Yksityisen kopioinnin hyvitys kohtuutasolle

Laki antaa kuluttajalle oikeuden kopioida kulttuuri- ja viihdesisältöjä omaan ja lähipiirinsä käyttöön. Esimerkiksi tuttavalta tai kirjastosta lainatusta äänilevystä voi laillisesti ottaa muutamia kopioita.

Tätä tilannetta tasapainottamaan luotiin hyvitysmaksu. Se perustuu EU-direktiiviin. Jotta yksityinen kopiointi saadaan jäsenmaassa sallia, EU-direktiivi edellyttää kohtuullisen hyvityksen (fair compensation) järjestämistä.

Laillinen yksityinen kopiointi ei ole Suomessa vähentynyt. Silti hyvitysmaksun tuotto on romahtanut alle puoleen 2000-luvun puolivälin vakiintuneesta tasosta. Se tuottaa nykyisin vain runsaan sentin hyvityksen per kopioitu tiedosto. Tätä ei voida pitää direktiivin edellyttämänä kohtuullisena korvauksena.

Miksi hyvitysmaksutulo on romahtanut? Siksi, että ihmiset kopioivat yhä suuremmassa määrin sellaisille tallennuslaitteille, jotka eivät ole hyvitysmaksun piirissä. Näitä ovat mm. tietokoneet ja matkapuhelimet.

Kopiointiin soveltuvia laitteita myydään vuodessa jo yli 1,1 miljardilla eurolla – mutta hyvitysmaksullisia laitteita vain noin 60 miljoonalla eurolla. Järjestelmä ei voi toimia, kun 95 % kopiointivälineiden kaupasta on jätetty sen ulkopuolelle.

Tämä myös vääristää kilpailua. Niin kauan kuin hyvitysmaksua kerätään laitemaksuna, sen tulee kohdistua tasapuolisesti kaikkiin kopiointiin soveltuviin laitteisiin. Tätä edel-

lyttävät myös EY-tuomioistuimen päätökset. Sellaisen maksun markkinavaikutukset olisivat pienemmät ja tuotto suurempi. Jos maksu olisi vaikkapa keskimäärin 2 % tuotteiden hinnasta, se tuottaisi noin 22 miljoonaa euroa vuodessa.

Taloustutkimuksen mukaan suomalaiset kopioivat yksityisesti yli 500 miljoonaa musiikki- ja av-tiedostoa vuosittain. Tästä luvusta on karsittu pois muu kuin tekijänoikeuslain tarkoittama laillinen yksityinen kopiointi – esimerkiksi itse tehty aineisto, piraattitiedostot ja sellaiset kopiot, joista on maksettu muuta kautta (esim. iTunes).

Yksityinen kopiointi ei ole katoamassa. Tutkimustulosten mukaan Spotify'n, Netflix'in ja vastaavien suoratoistopalvelujen voimakas yleistymisen ei ole vaikuttanut yksityisen kopioinnin kokonaismäärään.

Nykyinen hyvitysmaksu vääristää kilpailua, jakaa maksurasituksen epäoikeudenmukaisesti eri laitteiden ostajien kesken ja tuottaa tutkittuun lailliseen kopiointimäärään nähden kohtuuttoman pienen korvauksen.

- *Hyvitysmaksun tuotto saatava EU-lainsäädännön edellyttämälle tasolle siten, että EY-tuomioistuimen linjauksen mukaisesti maksua aletaan kerätä kaikista kopiointiin soveltuvista laitteista.*

3. Televisio-ohjelmien siirtovelvoite rajattava Yleen ja korvausoikeus palautettava

Televisio-ohjelmien ns. siirtovelvoitejake-lun (must carry) korvausoikeus poistettiin

tekijänoikeuslaista Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten ja EU-direktiivien vastaisesti 1.1.2006. Sen takia kaapeliteleviisyhtiöt saavat lain nojalla jakaa vapaasti vastaanotettavia televisiokanavia maksamatta niistä normaaleja tekijänoikeuskorvauksia. Syntynyt tilanne on kummajainen koko Euroopassa.

Kaapeli-tv-yritys saa näin tärkeimmän tuotannon tekijänsä ilmaiseksi. Ohjelmien tekijät eivät saa mitään korvausta siitä, että heidän työnsä ja yritystoimintansa tulosta käytetään tv-yhtiön liiketoiminnan lisäksi myös kaapeli-tv-yhtiön liiketoiminnassa.

Tietoyhteiskunnan liiketoimintamallit perustuvat kuluttajaa kiinnostaville luoville sisällöille. Media ja verkkopalvelut tarvitsevat innovatiivista kotimaista sisältöä. Lainsäätäjän tulee turvata kotimaisen sisällön tekemisen edellytykset. Tämä edellyttää normaalien markkinaolosuhteiden palauttamista kaapeli-TV-jakeluun.

Tekijänoikeusjärjestöt Gramex, Kopiosto ja Teosto jättivät 19.6.2007 Euroopan komissiolle virallisen valituksen siirtovelvoitteeseen liittyvän tekijöiden korvausoikeuden poistamisen johdosta. Tämä prosessi on johtanut siihen, että komissio on käynnistänyt rikkomusmenettelyn Suomea kohtaan lähettämällä Suomelle virallisen huomautuksen 21.2.2014.

Siirtovelvoite ei korvausoikeuden poistamisen jälkeen ole enää velvoite, vaan sähköisen median saama maksuton lisenssi harjoittaa kaupallista toimintaa maksamatta liiketoimintansa keskeisimmästä tuotannontekijästä eli tv-ohjelmasta.

Tämä vääristää markkinoita. Tuotantoyhtiöt ja tekijät jäävät ilman markkina-mekanismien suomaa mahdollisuutta saada tuottoja ja taloudellista kannustetta tuottaakseen lisää teoksia. Kyse on merkittävästä tulonsiirrosta luovan sisältöalouden toimijoilta kaapeli- ja teleyrityksille sekä kaupallisille lähettäjäyrityksille.

Ruotsissa siirtovelvoite koskee ainoastaan Ruotsin yleisradioyhtiö SVT:n kanavia. Ruotsin tekijänoikeuslaissa on tekijöiden korvausoikeus, ja kaupallisten kanavien edelleenlähettämistä sovitaan osapuolten kesken ja kaikki vapaasti vastaanotettavat televisiokanavat ovat olleet jatkuvasti kansalaisten katsottavissa kaapeliteleviisiverkoissa.

Asiaa säätelevän EU:n yleispalveludirektiivin 31 artiklan mukaan siirtovelvoitteesta tulee säätää määräaikaaisesti, tarkkarajaisesti ja sen voi asettaa vain silloin, kun se on yleisen edun kannalta välttämätöntä.

Siirtovelvoite on Suomessa liian laaja. Sitä koskevan korvausoikeuden poistaminen loukkaa kansainvälisiä sopimuksia, tekijöiden omaisuuden suojaa ja tuottaa markkinahäiriön. Seuraavalla hallituskaudella asia tulee korjata.

• *Tekijänoikeuslakiin palautettava EU-direktiivien edellyttämä siirtovelvoitteeseen liittyvä korvausoikeus (TekL 25 i §).*

• *Siirtovelvoite tulee rajata vain Yleisradion televisiokanaviin, koska vain ne täyttävät yleispalveludirektiivin asettamat vaatimukset.*

• *Koska siirtovelvoite puuttuu omaisuuden suojaan ja siitä säätämisen pitää tapahtua*

direktiivin mukaisesti, siitä säädetään kaikilta osin lain tasolla ja määräaikaaisesti.

4. Kulttuurin ja luovan alan tekijänoikeuksiin panostettava valtioneuvoston työskentelyssä

Kotimaisen luovan alan taloudellinen perusta on toisaalta tekijänoikeuden ja toisaalta luovan osaamisen varassa. Kumpaakin tarvitaan, jotta luovat alat menestyvät ja kansallinen kulttuuri voi hyvin. Tekijänoikeuslainsäädäntöä kehitettäessä ensisijaista on turvata kulttuurin tekemisen ja sisältötuotannon mahdollisuudet ja elinvoimaisuus Suomessa.

• *Tekijänoikeuden merkitys kotimaiselle kulttuurialalle ja sisältötuotannolle tulee ottaa huomioon tekijänoikeuslainsäädäntöä valmisteltaessa.*

2. TEKIJÄN JA TAITTEILIJAN TOIMEENTULO TURVATTAVA ELÄMÄN ERI TILANTEISSA

Merkittävä osa luovan alan tekijöistä ja taiteilijoista kuuluu ns. itsensä työllistävien kasvavaan joukkoon. Perinteinen jako palkansaajiin ja yrittäjiin ei vastaa heidän pirstaloitunutta ansaintalogiikkaansa.

Henkilön on vaikea ennakoida, miten tulee tulkituksi ja kohdelluksi sosiaali- ja työttö-

Yksityiskohtaiset perustelut

myydyssä, mikäli on työllistynyt muuna kuin yrittäjänä tai palkansaajana. Järjestelmät eivät ota huomioon sitä, että tekijänoikeuskorvaukset tulevat pitkällä viiveellä ja ne voivat olla korvausta vuosien työstä.

Tekijänoikeuskorvaukset eivät ole palkkatuloa vaan käyttökorvausta, mutta niitä verotetaan henkilökohtaisen ansiotuloverotuksen mukaan. Toisaalta ne vaikuttavat etuuksia pienentävästi esimerkiksi työttömyys- ja sairauspäivärahoihin sekä asumistukeen.

On kohtuutonta, että vuosien takaisesta työstä jälkikäteen kertyvä tekijänoikeuskorvaus leikkaa työttömäksi jääneen taiteilijan työttömyyskorvausta (myös peruspäivärahaa). Pääomatulo tätä ei tee, eli työttömyyskorvausta saa täysimääräisenä vaikka saisi osinko- tai vuokratuloja. Tekijänoikeustulon kohtelu sosiaaliturvan ja etuuksien määrittelyssä on saatava yhdenvertaiseksi palkkatulon ja yrittäjän elinkeinotulon kanssa.

Taiteilijoiden eläketurvan kehittäminen on vaikeata, koska taiteilijoiden pienet tulot eivät kerrytä ansiosidonnaista eläketurvaa vaan he jäävät takuueläkkeen varaan. Pieni osa taiteilijoista saa takuueläkkeen lisäksi ns. ylimääräistä taiteilijaeläkettä. Nykylain mukaan taiteilijaeläke kuitenkin leikkaa takuueläkettä, eli valtio antaa toisella kädellä ja ottaa toisella kädellä. Tulisikin poistaa taiteilijaeläkkeen yhteensovitus takuueläkkeen kanssa.

Luovien alojen ja muiden ei-työsuhteisten sosiaali- ja eläketurvan kehittämistä ja selkeyttämistä tulee jatkaa. Tukijärjestelmän tulisi olla kannustava ja tukea työllisyyttä sekä työkykyisyyttä.

• *Taiteilijaeläkkeen ns. yhteensovittaminen takuueläkettä leikkaavana tulona tulee lopettaa.*

• *Tekijänoikeuskorvaukset tulee jättää huomioimatta työttömyyspäivärahan sovittelussa siltä osin kuin niitä maksetaan teoksesta, esityksestä tms., joka on tehty ennen työttömyyttä. Niitä tulee kohdella kuten pääomatuloa ja perikunnan saamia tekijänoikeuskorvauksia.*

3. LUOVAN ALAN KILPAILUKYKYÄ JA ELINKEINOTOIMINTAA EDISTETTÄVÄ

1. Tuotanto- ja verokannustimet kilpailijamaiden tasolle

Kansainvälisen kilpailun mahdollistamiseksi on Suomeen luotava elokuva-, av- ja pelialan tuotantokannustin. Tuotantokannustin ylläpitää alan työllisyyttä koko maassa, kasvattaa aineettomia oikeuksia, tuo taloudellista hyötyä alueille ja vaikuttaa maakuvaan.

Suomalaisten tuotantojen ja tänne tulevien ulkomaalaisten tuotantojen määrän kasvu lisää alan työllisyyttä. Tuotantojen määrän kasvu lisää välillisesti työllisyyttä myös muilla aloilla kuten matkailu-, catering ja kuljetusalolla.

Useat maat tarjoavat elokuvatuotannoille erilaisia tuotantokannustimia. Ne ovat tärkeim-

piä tekijöitä, kun päätetään missä elokuva kuvataan, etenkin jos kyse on hieman keskivertoa suuremmasta elokuvasta. Tuotantokannustimen kautta tuotantoyhtiöille palautuu osa Suomessa kulutetusta rahasta. Kannustinraha maksetaan yleensä jälkikäteen, kun tuotanto on toteutunut ja tuottanut rahaa alueelle.

• *Suomeen luodaan kilpailijamaiden kaltaisen elokuva-, av- ja peli-alan tuotantokannustin, jotta saadaan meille ulkomaisia tuotantoja eikä suomalaisten ole kannattavampaa toimia muualla.*

• *Suomen verojärjestelmää kehitetään luovaa ja innovatiivista yritystoimintaa kannustavaksi. Erityisesti kehitetään kulttuuri- ja viihdealalle alennettu ALV-kanta, joka koskee mm. äänitteitä, pelejä, av-tallenteita, e-kirjoja ja yleisötapahtumia.*

• *Eurooppalaisten esimerkkien tavoin yritysverotuksen on tuettava investointeja erityisesti uusien artistien äänitteisiin.*

• *Yritysten on voitava vähentää veroista kulu, jotka kohdistuvat niiden henkilöstön ja asiakkaiden osallistumisesta kulttuuritapahtumiin.*

2. Henkilön tulee voida vastaanottaa tekijänoikeuskorvaukset halutessaan yritykselleen

Luovien alojen työntekijöiden ja yrittäjien tulot tulevat tyypillisesti monista pienistä puroista ja tekijänoikeuskorvaukset muodostavat merkittävän osan monen tekijän tulovirtaa. Tällä hetkellä tekijänoikeusjärjestöjen luoville

tekijöille maksamat tekijänoikeuskorvaukset ovat ansiotuloa, eikä tulouttaminen yritykselle ole mahdollista. Käytännössä siis aktiiviset uudet yrittäjät joutuvat jättämään yhden keskeisistä tulonlähteistään kokonaan yritystoimintansa ulkopuolelle.

Tekijänoikeuskorvausten nykyinen verokohdeltu voi merkitä tekijän kannalta sitä, että toiminnan organisoiminen yritystoiminnan muotoon estyy, koska se ei ole tarkoituksenmukaista, oman yhtiön toiminnan laajentamiseen ja investointeihin ei ole kannustetta. Lisäksi kynnys siirtää toiminta ulkomaille alenee, koska tekijänoikeuskorvausten verokohtelu tärkeissä kilpailijamaissa, kuten Ruotsissa, on meitä suopeampaa.

Luovan alan kasvu edellyttää kilpailukykyistä ja elinkeinoa tukevaa toimintaympäristöä. Luovan työn verotusta tulisikin uudistaa siten, että tekijä voisi ohjata tekijänoikeusjärjestöltä saamansa henkilökohtaiset korvaukset määräysvallassaan olevan yhtiön elinkeinotuloksi.

Ehdotuksen tavoitteena on kannustaa investointeihin ohjaamalla tekijöiden yrityksien tuottoja, joita voidaan käyttää yritystoiminnan kasvattamiseen ja monipuolistamiseen. Lisäämällä luovan työn kannustavuutta lisäämään myös edellytyksiä luovan alan kasvulle ja uudistumiselle.

- *Lainsäädäntöä tulee muuttaa siten, että oikeudenhaltija saa halutessaan ohjata tekijänoikeusjärjestöltä saamansa henkilökohtaiset korvaukset määräysvallassaan olevan yhtiön elinkeinotuloksi.*

3. Piratismiin torjuminen edellyttää yhteistyötä, tiedottavaa puuttumista ja mahdollisuutta asettaa estomääräys myös ulkomaisille piraattipalveluille

Sisältömarkkinat siirtyvät kiihtyvällä vauhdilla tietoverkkoihin. Digitaaliset palvelut vastaavat jo yli kolmasosasta musiikin tallennemarkkinoista Suomessa, digitaalisen myynnin osuus kasvaa jatkuvasti myös elokuvien ja kirjojen myynnistä. Uudet maailmanlaajuiset digitaaliset jakelukanavat ja palvelut mahdollistavat kotimaisten luovien sisältöalojen kasvun ja kehityksen.

Digitaalisen markkinan kasvu ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys, vaan se edellyttää jatkuvia toimenpiteitä ja erityisesti puuttumista tietoverkoissa toimivien laittomien palveluiden toimintaan. Oikeudenhaltijoille ja viranomaisille onkin taattava keinot puuttua tehokkaasti laittomien palveluiden toimintaan, hakukoneiden ja mainostajien on tehtävä osansa laittomien palveluiden saatavuuden ja rahoituksen estämiseksi.

Piratismia ei voi selittää laillisten vaihtoehtojen puutteella. Suomalaisilla on käytettävissään laaja kirjo Internetin laillisia sisältöpalveluita (ks. lista: laillisetpalvelut.fi). Kuluttaja voi nauttia laillisesti yli 30 miljoonasta musiikkikappaleesta, kymmenistä tuhansista elokuvista, tv-sarjoista, kirjoista ja peleistä.

Tästä huolimatta laittomia palveluita käytetään laajalti ja niitä syntyy lisää. Esimerkiksi Teemu Selänteestä kertovaa "Sel8nne" – elokuvaa oli 2014 maaliskuussa katsottu jo yli miljoona kertaa piraattipalvelusta. Suu-

rilla kansainvälisillä BitTorrent-palveluilla on kuukausittain yli 700 000 (11/2013) suomalaista käyttäjää. Digital Citizens Alliancen raportin mukaan Internetin suosituimpien piraattisivustojen keräämät mainostulot ovat vuodessa yli 165 miljoonaa euroa.

Lainsäätäjän on turvattava tehokkaat oikeussuojakeinot puuttua laittomaan teosten hyödyntämiseen. Valtiovallan on myös kannustettava kaikkia digitaalisen markkinan toimijoita yhteistyöhön laittomien palvelujen saatavuuden ja rahoituksen estämiseksi.

- *Lainsäädäntöä tulee kehittää niin, että tuomioistuimella on oikeus määrätä teleoperaattorit estämään pääsy ulkomaille sijoituneisiin ja/tai omistajatietonsa salaaviin piraattipalveluihin (nykyisin oikeus voi määrätä eston vain niille piraattipalveluille, joiden omistaja on tiedossa ja voidaan haastaa suomalaiseseen tuomioistuimeen).*

- *Mahdollistetaan tiedottavan puuttumisen malli, jossa suojattuja sisältöjä jakavalle lähetetään teleoperaattorin toimesta huomautus ja jatkotoimet voidaan kohdentaa niihin, jotka jatkavat laittomuuksia huomautuksista huolimatta.*

- *Kannustetaan kaikkia digitaalisen markkinan arvoketjuun osallisia kitkemään tietoverkkojen harmaata taloutta edellyttämällä mm. että hakukoneet asettavat lailliset palvelut etusijalle hakutuloksissaan ja pysyvästi poistavat hakutuloksista sivustot, joiden on toistuvasti todettu loukkaavan tekijänoikeuksia, ja että Internet mainontaa välittävät yritykset eivät osta mainostilaa tekijänoikeuksia loukkaavilta sivustoilta.*

Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY on kotimaisen kulttuurialan yhteistyöelin. Se toimii luovan alan toimintaedellytysten kehittämiseksi. Kotisivu: www.kulttuuri.net ja www.kulttuuriuutiset.net. Jäsenjärjestöt: AV-tuottajien tekijänoikeusyhdistys Tuotos ry, Forum Artis - valtakunnallisten taiteilijajärjestöjen yhteistyöjärjestö, Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys Gramex ry, Kopiosto ry, Musiikkituottajat - IFPI Finland ry, Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto ry, Suomen elokuvatuottajien keskusliitto ry, Suomen elokuvatoimistojen liitto ry, Suomen Musiikkikustantajat ry, Suomen Muusikkojen Liitto ry, Suomen peliohjelmisto ja multimediatallenneyhdistys FIGMA ry, Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry, Säveltäjät ja sanoittajat Elvis ry, Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry ja Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry.

LYHTY

Luovan työn tekijät ja yrittäjät